

JOAN CAVALLÉ
ESCRITOR

La frase de l'Unamuno deia així: "Yo no sé lo que de la obra de Aladern pueda quedar en la cultura catalana del porvenir, pero por lo que de su espíritu se me pudo transparentar en sus cartas, estoy seguro de que aquellos que le tuvieron por amigo no podrán olvidarlo mientras vivan y esto puede valer mucho más que aquello".

El mes d'octubre passat es complien 75 anys de la mort de l'escriptor alcoverenc. A finals de 1994 es compliran 125 anys del seu naixement. Aquesta doble coincidència va ser el motiu que el Centre d'Estudis Alcoverencs decidís impulsar un any dedicat a Josep Aladern. Durant la passada tardor va celebrar-se un cicle de conferències en què van participar Carles Bastons, Jordi Ginebra, Pere Anguera, Magí Sunyer i jo mateix. Paral·lelament s'organitzava una exposició de Francesc Vidal sobre el grup modernista reusenc, del qual Cosme Vidal va ser el patriarca. Les conferències estan en procés de publicació en un volum a càrrec de l'entitat organitzadora i del Centre de Lectura de Reus. Aviat apareixerà igualment l'estudi que Jordi Ginebra ha dedicat a les idees lingüístiques de la colla aladerniana. També m'arriben notícies que dues entitats més, pel seu cantó, estan preparant la reedició d'alguna obra de l'escriptor i l'edició facsimil d'algunes revistes modernistes. És bon moment, doncs, per preguntar-nos, com s'avançava a fer l'escriptor basc l'any 1921, què queda avui de Josep Aladern.

V

a tastar totes les olletes
que feien tufet de cultura i,
a més d'escriure literatura,
va atrevir-se
amb la història,
el folklore i la filologia

Què en queda, de l'Aladern?

Una anàlisi pormenoritzada de l'obra de l'Aladern dona, en principi, resultats no massa falaguers. En el vessant de poeta, probablement el que més el captivava, no en debades poeta és un grau pel damunt d'escriptor, Cosme Vidal no va arribar a donar cap obra remarcable. Malgrat les paraules de Maragall, que el qualificava de poeta català per excel·lència, el que ha restat del vers aladernià és el seu vigor combatiu, que el fa petar com una xurriaca a les cames despullades dels grans enemics. Com a autor teatral, l'Aladern ja no va destacar en vida. En canvi, sí que són reeixides algunes de les seves narracions, especialment les reunides en el volum La gent del llamp, on es detecta la seva afició per la marginalitat.

Josep Aladern va tastar totes les olletes que feien tufet de cultura i, a més d'escriure literatura, va atrevir-se amb la història -llavors monopolitzada encara pels autodidactes-, el folklore i la filologia. Els qualificatius que va guanyar-se per la seva gosadia són merescuts, si ens atenem al contingut de l'obra. Però cal saber-hi veure, també, el caràcter militant. La seva monografia històrica d'Alcover té tanta imaginació com les fantasioses etimologies de Los misteris de la llengua catalana esbrinats, però en totes aquestes obres hi ha l'activista que defensa una determinada concepció de les coses.

Precisament l'activista és el que va fer néixer l'Aladern periodista, col·laborador assidu de múltiples publicacions de tota mena. Els articles que va publicar encara no s'han beneficiat d'un exhaustiu inventari, si descomptem l'etapa reusenca. Tanmateix, podem avançar que són uns quants milers. Els articles ens retraten l'Aladern més decididament polèmic, no tan sols per als seus coetanis. Hi veiem l'Aladern que escrivia per menjar i es veia obligat a flexibilitzar les seves postures. Curiosament, quan el 1921 se li ret homenatge, tothom sembla haver oblidat l'etapa fosca posterior a la Setmana Tràgica, en què un Aladern desenganyat del catalanisme oficial, escriu en castellà a El Progreso i El Intransigente. Per a tots, llavors i ara, l'Aladern que queda és l'Aladern de Reus, el de La Regional, el de La Gent del Llamp i de La Nova Catalunya, el de tantes fantasies i projectes que no es van realitzar, però que van marcar profundament aquella generació literària.